

Vesihuoltolain mukaisesta liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen ja haja-asutuksen jätevesiasetuksen käsittelyvelvoitteista poikkeaminen

Vesiosuuskunnat, kuntien
vesihuoltolaitokset ja kunnat
-opas

Esityksen sisältö

- Liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen
 - » Vesihuoltolain mukaiset edellytykset ja oikeuskäytäntöä
- Haja-asutuksen jätevesiasetuksen käsittelyvelvoitteista poikkeaminen
 - » Ympäristönsuojelulain mukaiset edellytykset
- Yhteenvedo menettelyjen eroista
- Eri tahojen rooli vesihuollon järjestämisessä, vapautuksissa ja poikkeamisissa

Liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen

Tilanne

- Ympäristönsuojelulain (86/2000) nojalla annettu haja-asutuksen jätevesiasetus (209/2011) on kasvattanut haja-asutusalueilla toimivien vesiosuuskuntien omistamien viemäriverkostojen määrää
- Vesihuoltolain (119/2001) mukaisen liittämisvelvollisuudesta vapauttamisen ja ympäristönsuojelulain mukaisen jätevesienkäsittelyvelvoitteista poikkeamisen edellytykset ovat erilaiset → aiheuttaneet sekaannuksia

Tilanne

- Liittämisvelvollisuus on aiheuttanut epäselvyyttä vesiosuuskunnissa, joihin liittyminen on tavallisesti ajateltu vapaaehtoiseksi
- Liittämisvelvollisuus on voimassa ainoastaan toiminta-alueella
 - » Vapautusta ei voi eikä tarvitse hakea, jos kiinteistö ei sijaitse toiminta-alueella
 - » Vapautusta voi hakea vasta toiminta-alueen vahvistamisen jälkeen

Liittämisvelvollisuuden valvonta

- Liittämisvelvollisuutta valvoo kunnan ympäristönsuojeluviranomainen
- Vesiosuuskunta ei ole viranomainen eikä voi velvoittaa kiinteistöjä liittymään verkostoihin → ympäristönsuojeluviranomaisen toimivallassa ja tehtävänä
- Vesihuoltolaitos mahdollistaa valvonnan toimittamalla ympäristönsuojeluviranomaiselle tiedot toiminta-alueella sijaitsevista liittyneistä ja liittymättömistä kiinteistöistä

Liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen

- Liittämisvelvollisuudesta vapauttamisesta päättää vesihuoltolain mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen
- Vapautusta on aina haettava, mikäli kiinteistö ei katso tarvitsevänsä vesihuoltolaitoksen tarjoamia vesihuoltopalveluita
- Ympäristönsuojeluviranomainen tarkastelee täyttääkö ko. kiinteistö vesihuoltolain edellytykset vapauttamiselle
 - » Lisäksi pyydettävä lausunto terveydensuojeluviranomaiselta
 - » Kiinteistön omistajan tai haltijan sekä alueellisen ELY-keskuksen kuuleminen

Liittämisvelvollisuudesta vapauttamisen edellytykset

- Vapauttamisen edellytyksistä säädetään vesihuoltolain 11 §:ssä
- Vapautus on myönnettävä, jos liittäminen muodostuisi erityisistä syistä kohtuuttomaksi kiinteistön omistajalle tai haltijalle
 - » Erityisiä syitä ovat esimerkiksi liittämiskustannukset, vesihuoltopalveluiden vähäinen tarve tai muut vastaavat syyt
 - » Pelkkä erityisten syiden olemassa olo ei riitä, liittämisen pitää lisäksi muodostua kohtuuttomaksi
- Vapauttaminen ei saa vaarantaa vesihuollon taloudellista ja asianmukaista hoitamista vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella
 - » Suuri määrä vapautuksia voi aiheuttaa taloudellisia ongelmia vesihuoltolaitokselle

Liittämisvelvollisuudesta vapauttamisen edellytykset

- Vapautettavan kiinteistön tulee täyttää myös lisäedellytykset
 - » Vesijohtoverkostosta vapautettavalla kiinteistöllä tulee olla käyttöön riittävästi asetukset täyttävää talousvettä
 - » Jätevesiviemäriverkostosta vapautettavalla kiinteistön jätevesien kerääminen ja käsittely voidaan hoitaa siten, että niistä ei aiheudu vaaraa ympäristölle tai terveyshaittaa

Liittämisvelvollisuudesta vapauttamisen edellytykset

- Samankaltaiset olosuhteet omaavat kiinteistöt vapautettava liittämisvelvollisuudesta samoin perustein (yhdenvertaisuus) → arvioita samalla tilannetta koko toiminta-alueella
- Liittämisvelvollisuudesta vapauttamisen edellytysten tulee olla samat vesihuoltolaitoksesta riippumatta
 - » Vesiosuuskunnat vs. kunnan vesihuoltolaitos

Vapauttamispäätös

- Vapautus liittämisvelvollisuudesta myönnetään kunnes olosuhteet kiinteistöllä muuttuvat
- Lisäksi on otettu käyttöön tapa myöntää määräaikainen vapautus liittämisvelvollisuudesta kiinteistöille, jotka ovat investoineet kiinteistökohtaiseen jätevesien käsittelyjärjestelmään **ennen** toiminta-alueen vahvistamista alueelle
 - » Määräaika viranomaisen harkinnan mukaan
 - » Pitäisi pystyä määrittämään kuinka kauan kyseessä oleva järjestelmä pystyy käsittelemään kiinteistön jätevedet velvoitteiden mukaisesti

Vesihuoltolain muutosehdotus – liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen

- Liittämisvelvollisuus ei koskisi enää taajamien ulkopuolella sijaitsevia kiinteistöjä, joiden jätevesijärjestelmä on rakennettu **ennen toiminta-alueen vahvistamista** ja täyttää haja-asutuksen jätevesiasetuksen määräykset
- Liittämisvelvollisuuden ulkopuolelle jäisivät myös vesikäymälättömät vapaa-ajanasunnot
- Koskisi ns. vanhoja toiminta-alueita vasta määrääjän jälkeen!
- Nykyinen lainsäädäntökin mahdollistaa em. tilanteissa määräämällisen tai toistaiseksi voimassa olevan vapautuksen myöntämisen!

KHO:n päätökset liittämisvelvollisuudesta vapauttamisesta

- Vesiosuuskuntien toiminta-alueilla vapautuksia on saatettu myöntää lievemmin perustein kuin kuntien vesihuoltolaitosten toiminta-alueilla
 - » Toisaalta liittämisvelvollisuudesta vapauttamisprosessiakaan ei käynnistetä niin herkästi
- KHO teki marraskuussa 2011 kuusi päätöstä liittämisvelvollisuudesta vapauttamisesta
 - » Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen oli kaikissa tapauksissa myöntänyt vapautukset, josta vesiosuuskunta oli valittanut taloutensa vaarantumisen perusteella
 - » KHO vahvisti HaO:n päätökset viiden vapauttamispäätöksen kumoamisesta ja yhden vapauttamispäätöksen osittaisesta kumoamisesta

KHO:n päätökset liittämisvelvollisuudesta vapauttamisesta

- Ympäristönsuojeluviranomaisen vapauttamispäätökset perustuivat liittämiskustannusten kohtuuttomuuteen hakijoiden taloudelliseen tilanteeseen nähden tai vesihuoltopalveluiden vähäiseen tarpeeseen
 - » Liittämiskustannukset (13 000 – 15 000 €) olivat KHO:n päätöksen mukaan suurehkot, mutta tavanomaiset, joten kohtuuttomuus ei toteutunut
 - » ”Kohtuuttomuutta arvioitaessa otettava huomioon erityisinä syinä lähinnä liittymän rakentamiskustannuksiin ja muodostuvan jäteveden vähäiseen määrään tai muuhun näihin verrattaviin objektiivisesti havaittavissa olevaan seikkaan liittyvät syyt. Lainkohdassa tarkoitetun kohtuuttomuuden arviointia ei voida perustaa yksinomaan kiinteistön omistajan tai haltijan henkilöön liittyviin subjektiivisiin syihin.”
- Arvioitava pääosin objektiivisten syiden kautta, mutta myös subjektiiviset syyt voivat vaikuttaa

Huomioita KHO:n perusteluista

- » Kahdella kiinteistöllä kolme asukasta muilla yksi
- » Toisella kolmen asukkaan kiinteistöllä kuivakäymälä → tarve ei silti vähäinen
- » KHO:n vahvistamalla vesijohtoverkoston liittämisestä vapautetulla kiinteistöllä asui yksi iäkäs henkilö → vapautusta jätevesiviemäriverkoston liittämisestä ei voitu vahvistaa, koska kiinteistön jätevesijärjestelmä ei täyttänyt velvoitteita
- » Yhdellä kiinteistöllä oli rakennettu toiminta-alueen vahvistamisen jälkeen hajajätevesiasetuksen veloitteet täyttävä jätevesijärjestelmä → vapautusta ei vahvistettu, sillä liittämisvelvollisuus oli kiinteistön tiedossa

Käytännön edellytykset liittämisvelvollisuudesta vapauttamiseen

- Lähtökohtana aina liittämisen kohtuuttomuus
- Ympäristönsuojeluviranomaisen harkinta
 - » Huomioitava terveyden- ja ympäristönsuojelulliset seikat
 - » Paikalliset olosuhteet → kiinteistökohtaisen järjestelmän toteuttamismahdollisuudet
- Vähäinen vesihuoltopalveluiden tarve
 - » YSL:n (27 b §) mukaan vähäiset jätevesimäärät voidaan johtaa käsittelemättä maaperään, jos ne eivät sisällä käymäläjätevesiä → voidaan soveltaa periaatteena myös liittämisvelvollisuudesta vapauttamisessa
 - » Vapaa-ajanasunnot tai muut vähäisessä käytössä olevat kiinteistöt
 - » Vesikalusteiden varustelutaso on vaatimaton
 - » Poikkeustapauksissa vakituksessa käytössä olevat asunnot, joissa asuu vain yksi henkilö

Käytännön edellytykset liittämisvelvollisuudesta vapauttamiseen

- Investoinnin kohtuuttomuus
 - » Arvioidaan erityisesti liittymän rakentamiskustannuksia → vertailu kiinteistökohtaisen järjestelmän **rakentamis- ja ylläpitokustannuksiin**
 - » KHO:n mukaan kohtuuttomuuden aiheuttavat syyt tulee olla pääosin objektiivisesti havaittavissa
- Vaihtoehtoinen jätevesien käsittelyjärjestelmä
 - » Jos kiinteistö on investoinut hajajätevesiasetuksen käsittelyvelvoitteet täyttävään kiinteistökohtaiseen järjestelmään ennen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen vahvistamista voi se saada määräaikaisen vapautuksen liittämisvelvollisuudesta

Haja-asutuksen jätevesiasetuksen käsittelyvelvoitteista poikkeaminen

Haja-asutuksen jätevesiasetuksen käsittelyvelvoitteet

- Viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla yhdyskuntajätevedet on käsiteltävä siten, että lopputulos täyttää haja-asutuksen jätevesiasetuksen käsittelyvelvoitteet
- Asetuksessa annetaan vähimmäistaso sekä tiukempi taso käsittelyvelvoitteille
 - » Tiukempien velvoitteiden soveltamisesta määrätään esimerkiksi kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä
- Erikseen ympäristönsuojelulaissa määritellyt kiinteistöt jäävät käsittelyvelvoitteiden ulkopuolelle

Haja-asutuksen jätevesiasetuksen käsittelyvelvoitteen ulkopuolelle jäävät kiinteistöt

- Vähäinen jäteveden määrä
 - » YSL 27 b §:n mukaista vähäistä jätevettä ei tarvitse käsitellä, jos se ei sisällä vesikäymälän jätevesiä → käsittelyvelvoite ei ole voimassa
 - » Vapaa-ajanasunnot, joissa ei ole vesikäymälää
 - » Osa vakituisista asunnoista, joissa asuu ainoastaan yksi henkilö
- Ikään perustuva automaattinen poikkeus
 - » Automaattipoikkeus, jos kaikki kiinteistön omistajat asuvat kiinteistöllä ja ovat syntyneet ennen 9.3.1943
 - » Automaattipoikkeuksen ulkopuolelle jäävät kiinteistöt voivat hakea poikkeusta investoinnin odotettavissa olevan lyhytikäisyyden perusteella → kiinteistöt, joissa iäkkäitä asukkaita, tai odotettavissa esim. muutto

Poikkeuksen myöntäminen haja-asutuksen jätevesiasetuksen käsittelyvelvoitteista

- Poikkeus voidaan myöntää ainoastaan järjestelmille, jotka on rakennettu ennen 1.5.2005
- Poikkeus haetaan kunnan **toimivaltaiselta viranomaiselta**
 - » Kunta määrää johtosäännössään
 - » Ympäristönsuojeluviranomainen on hyvä vaihtoehto
- Poikkeus voidaan myöntää korkeintaan viideksi vuodeksi kerrallaan
- Vaikka poikkeus olisikin myönnetty, jätevesijärjestelmän tulee olla käyttökuntoinen!

Poikkeuksen myöntäminen haja-asutuksen jätevesiasetuksen käsittelyvelvoitteista

- Poikkeamisen edellytyksenä on olemassa olevan järjestelmän parantamisen kustannusten ja/tai teknisen toteutettavuuden kohtuuttomuus
 - » Viemäriverkostojen ja toiminta-alueiden laajentamissuunnitelmat
 - » Asukkaiden korkea ikä ja muut vastaavat tilanteet
 - » Sosiaaliset perusteet

Käytännön edellytykset poikkeuksen myöntämiselle

- Sosiaaliset perusteet
 - » Pitkäaikainen työttömyys, sairaus tai muu seikka on heikentänyt kiinteistön haltijan taloudellista tilaa
 - » Taloudellisen tilan arviointi viranomaisen harkinnassa
 - » Arvioinnissa voidaan käyttää hyväksi esimerkiksi ARA:n lomakkeita (taloudellinen selvitys)
- Investoinnin odotettavissa oleva lyhytikäisyys
 - » Muutto ja rakennuksen jääminen tyhjilleen
 - » Asukkaiden korkea ikä (mikäli ei saa automaattista poikkeusta)
- Vaihtoehtoinen käsittelyjärjestelmä
 - » Vesihuoltoverkostot aiotaan ulottaa kiinteistölle lähivuosien aikana → viiden vuoden määräaika

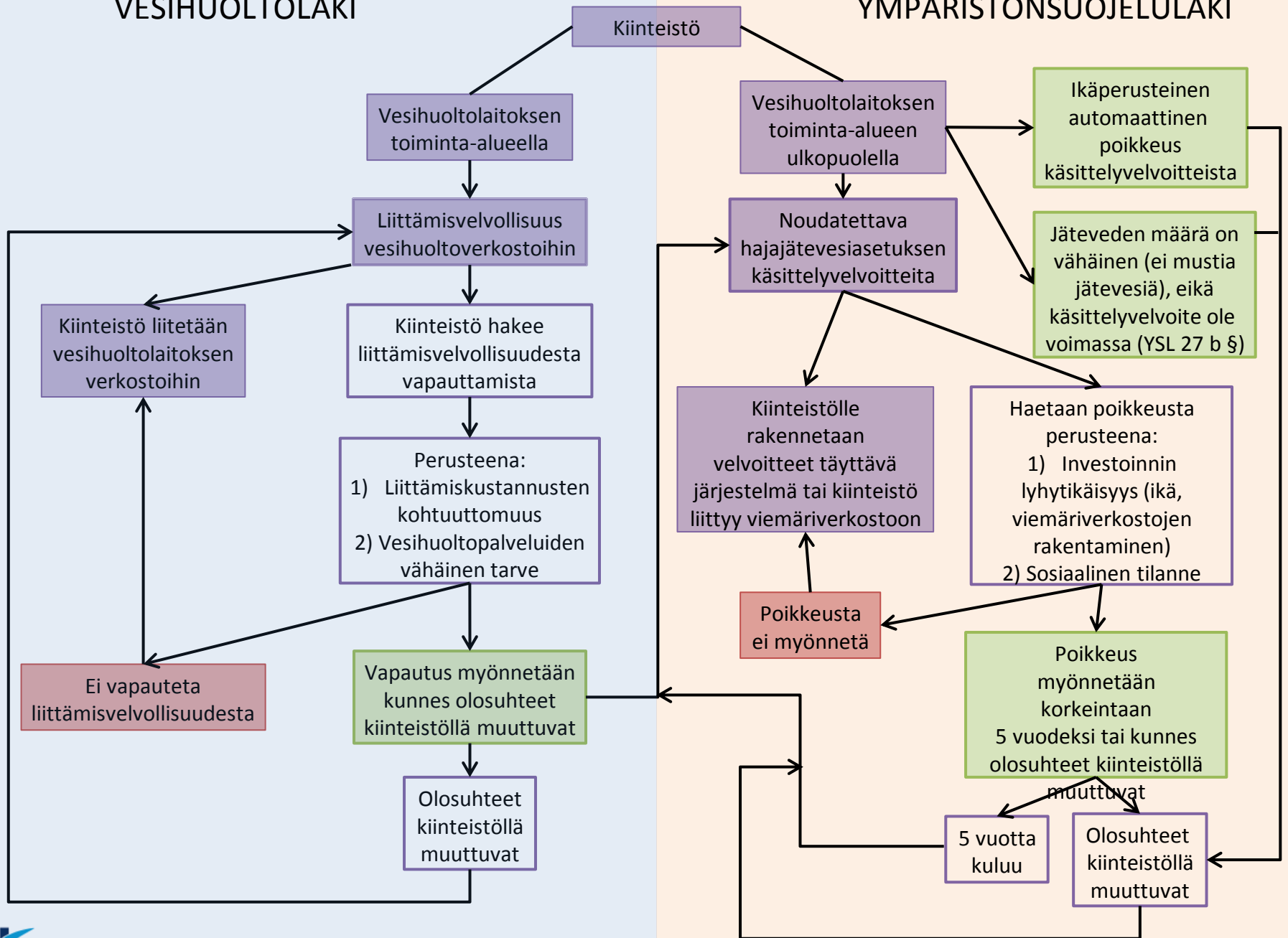
Poikkeamispäätös

- Poikkeuksen myöntämiseen voi vaikuttaa esimerkiksi henkilön varallisuus tai terveydentila, joihin liittyvät tiedot tulisi pitää salassa
- Päätös voidaan antaa muodossa:
 - » Kiinteistölle B myönnetään poikkeamislupa haja-asutuksen jätevesiasetuksen käsittelyvelvoitteista ympäristönsuojelulain luvun 3 a 27 d §:n nojalla.

Erot vesihuoltolain mukaisen liittämisvelvollisuudesta vapauttamisen edellytyksissä ja haja-asutuksen jätevesiasetuksen käsittelyvelvoitteista poikkeuksen myöntämisedellytyksissä

VESIHUOLTOLAKI

YMPÄRISTÖNSUOJELULAKI

Voidaanko edellytyksen perusteella myöntää vapautus (VHL) tai poikkeus (YSL)?

- Vaihtoehtoinen käsittelyjärjestelmä
 - » VHL: Kyllä
 - » YSL: Kyllä
- Vähäinen jäteveden määrä
 - » Jätevesien käsittelyvelvoite ei ole voimassa
 - » VHL: Kyllä
 - » YSL: Kyllä (poikkeusta ei tarvita)
- Automaattinen ikävapautus
 - » VHL: Ei
 - » YSL: Kyllä (poikkeusta ei tarvita)
- Investoinnin kustannusten kohtuuttomuus
 - » VHL: Kyllä
 - » YSL: Kyllä
- Hakijan sosiaalinen tilanne
 - » VHL: Ei
 - » YSL: Kyllä
- Investoinnin lyhytikäisyys
 - » VHL: Ei
 - » YSL: Kyllä

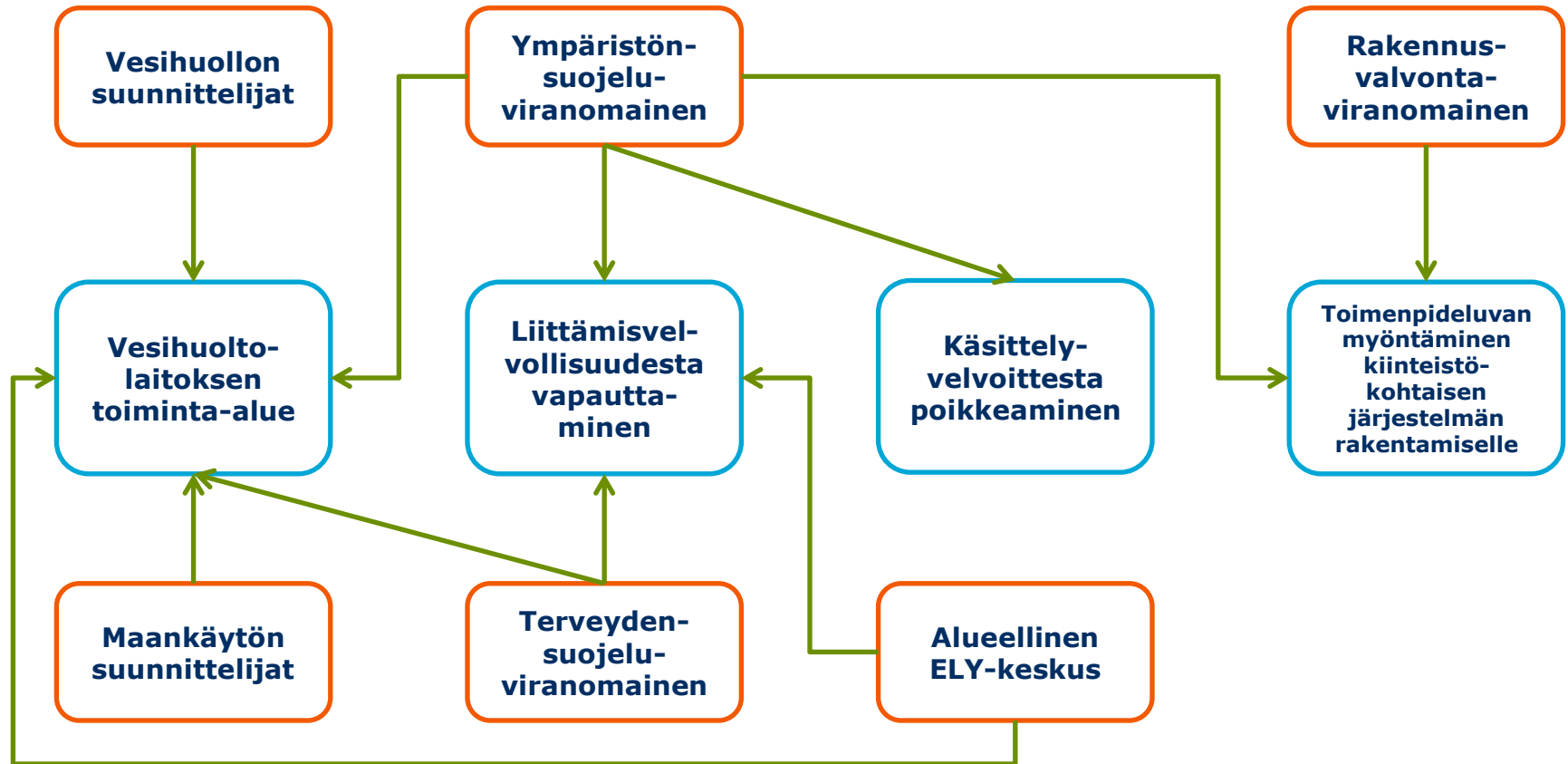
Viranomaisten yhteistyön merkitys

- Yhteistyö maankäytön suunnittelussa ja vesihuollon kehittämisessä
 - » Vesihuollon kehittämissuunnitelman merkityksen korostaminen
 - » Tiedonkulku kunnan omassa organisaatiossa
 - » Vesihuollon järjestämiseen liittyvien dokumenttien samansisältöisyys
- Ympäristönsuojeluviranomaisen ja rakennusvalvontaviranomaisen yhteistyö → toimenpide- ja rakennusluvat

Viranomaisten yhteistyön merkitys

- Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, kunnan terveydensuojeluviranomainen ja alueen ELY-keskuks
 - » Valvovat, että toiminta-alueet rajataan vesihuollon järjestämisvelvollisuuden perusteella vesihuoltolain 6 ja 7 §:n mukaisesti
 - » Arvioivat onko liittämisvelvollisuudesta vapautuksen myöntäminen mahdollista ympäristön- ja terveydensuojelullisten syiden nojalla
 - » Lausunnonpyyntö- ja kuulemisvelvoitteet

Yhteenveto eri tahojen rooleista vesihuollon järjestämisessä

Lisätietoja:

Projekti-insinööri Henna Luukkonen

Suomen Kuntaliitto

henna.luukkonen@kuntaliitto.fi

0503428075